

un paràsit repercussiu (com en el val. vulgar *enredrar* per *enredar*: vulgarisme oït a Gandia mateix, xxxii, 183.9, i passim); és un afegit recent; perquè encara va sense *r* en totes les mencions no posteriors al S. xvi, fins i tot en Escolano, fora de la de 1609.

D'altra banda tant en aquest com en les mencions antigues, veiem que tant *Beniardà* com *Benirredrà* apareixen si fa no fa en la mateixa forma, adés amb *-rē* adés amb *-ar-*; i avui *Beniardrà* és la forma vulgar local de *Benirredrà*. No dubtem, doncs, que deuen tenir la mateixa etimologia. També ens orienten ben clarament cap a la solució la grafia *bāni riḏā* del morisc de 1595; també els *Beniridà* o *Beneridà* del *Rept.*, el *Benyredà* de 1325 etc. Quant a la variant vulgar *beniadrà* pot ser mera transposició de *beniadrà* (*-rd-* > *-dr-*).

El mot *-ridā* ha de ser evidentment de l'arrel àr. *rđy*, vivíssima en l'àrab general, en l'hispanic, clàssic, vulgar i de pertot, per 'agradar, ser gracios'. Les lletres *z* i *ḏ*, emfàtiques totes dues, s'intercanviaven i confonien vulgarment, no sols a Espanya, sinó en al-²⁰ tres parlars, sobretot els magrebins; al capdavant aquella no és més que la variant fricativa d'aquesta; i tothom sap que totes les llengües d'Espanya i circumpirenaisque pronuncien fricativa la *ḏ* entre vocals. Més encara: els hispanoparlants són incapaços de pronunciar una *d* oclusiva entre vocals; sens dubte era ja el cas dels moriscos de la nostra terra, i per tant el de 1595 escriví *riḏā*.

Altrament ja en *RMa* en tenim bones dades: *riḏā* «contentus, placere», *radi* «graciosus», *riḏyān* «gratia» (107a, 409.1 f, 410.1); en *PAlc*: «*riḏā*, contentamiento»; contento: *rādi*, *-in*, *mordī*; «contentarse, contentarse de sí; *radāit*, *ardā*» (154.34 ss., 127.11, 13).

Especialment el substantiu *riḏā* pertany a la fraseologia més comuna: *bi-riḏā* 'L-laḥ *ʿalaik* 'us conjuro en nom d'Allah', en l'egipci Boqtor; *anta ʿinnadā riḏān* 'vós m'agradeu' en l'Akhbar Maḡmu'; i vegeu el llarg article *rđy* de Dozy (*Suppl.* 1, 535a).² És clar que d'una arrel així surten molts NPP: a Algèria *Riḏā* i *Riḏān* (*GGAlg* 332); i *Rāḏī* i altres quatre NPP en els parlars d'Aràbia (Hess. 25).

L'ètimon precís dels dos noms valencians devia ser *Bāni ar-rjḏā*; recordem que la *i* sona ultraoberta entre emfàtiques (com *ḏ*, *r*, ho són). De *Bāni -r-redā* vénen, doncs, les formes *Benirredā*, *-drā*; i de la pronúncia més primmirada *Bāni ar-redā*, sortí *Baniardā*, amb la reducció catalana (i ja antiga), tipus *cargar* < *carregar*, *vermar* < *veremar* etc.

Altres noms d'aquesta arrel. Potser *Alcheria Abeniarda* del *Rept.* de Mallorca, te. d'Inca per més que ²⁰ l'ed. Bofarull imprimeixi *Aben Iārda* (p. 873), i *Quadrado*, 456, alqueria *Abenatda* (amb *t* errada tip.); però suposem que hi hagué haplografia de la *-a*, i segmentem: *Alcheria* (a)beni-ardā, com en el de Guadalest (veg., però, una altra inetrpretació en el vol. 1, 50).²⁵ En tot cas: *Redovān*, poble 4 k. NE. d'Oriola, ve del *riḏyān* «graciosus» que hem vist en *RMa*, avui *Redyān* a Algèria (*GGAlg*).³

¹ *Beniācim* ve de l'arrel *ʿaṣam* 'servar, conservar, garantir', probablement *ʿāṣim* 'el qui garanteix', par-

ticipi actiu, molt prolífica en NPP: p. ex. a Algèria *ʿAṣṣam*, *ʿAṣām* i femení *ʿAṣāma*. Cf. el nom del general «Azama» vençut a la batalla de Tolosa en el S. viii; si bé ho deixarem a mans dels historiadors coneixedors del text àrab, car Codera vacilla entre això i una forma *Alzama*, que orientaria cap a una altra arrel. — ² Descartem la paronímia amb els NPP algerians *Yezdād*, *Yeddāb*, *İbaddāden*, *İbden* (376b, 199a), car no hi ha arrel àrabiga i ja per llur estructura es revelen com allògens (potser berebers). — ³ Entre els testimonis (menys segurs) de *riḏā* potser podríem posar el títol d'un tractat *Riḏā Kaḫale Mu'ḡān al-mu'allifn*, publicat a Damàs 1958, que ens interessaria com a catalanòlegs arabistes, si vingués de l'escola d'algué relacionat amb el nostre Turmeda: en dubto, si és, com sembla pel títol, algun tractat de cosmètica o oftalmologia (colirís etc.); i més si fos *Riḏā* amb vocal llarga (com ha sortit en el magnífic estudi d'Epalza sobre la *Tuḫḫa*, p. 169, n. 4), car llavors hauria de ser de l'arrel *rud* (però no ho deu ser si termina en *-ā*): decideixi-ho Epalza; detall, en tot cas, de poc pes en la qüestió de *Beniardā*.

Beniariḡ, V. *Beniarrés*

BENIARJÓ

Poble de l'Horta de Gandia.

PRON. POP.: *beniarjō* allí i igual als pobles de l'Horta de G. (xxxii, 200).

DOC. ANT. En el *Rept.*: «vobis R. Castellan alcheriam q. d. *Benidario* que est in termino de Candia» «R. Castellan, alcheriam q. dicitur *Benidarjō* i entre les donacions «de Beniopa et de Candia», amb data de 1248, ed. Bof. 349, 415, i comprovat en l'ed. facs., pp. 225 i 310. Ultra aquestes variants del *Rept.*, SSiv. en dóna altres dades el S. xiv i en cita una variant *Beniçarjō*, no datada; quasi igual diu Sarthou (*GGRV*, 416): que se n'havia dit *Benizarjon*.¹ Altrament, segons SSiv. ja pertanyia a la família dels March des de 1376, i el 1325 se'ls hi concedí omnímoda jurisdicció.

Per al paper que féu en la vida d'Ausiàs Marc, vegeu les notes publicades en el *BSCC*; en les quals figura ja amb les grafies *Beniario* i *Beniarjo*, anys 1458, 1460 (xvi, 131, 341). Avui la seqüia «d'En Marc» és una de les principals de l'Horta de Gandia, popularment pronunciada *dembák*. La parròquia fou desmembrada de la de Gandia, com a rectoria de moriscos, l'a. 1535; llavors constava de 80 cases de moriscos i sis de cristians vells; i el 1574 se'n separà la d'Almoines. «*Beniarijō* y Pardines» amb 160 focs moriscos el 1609 (Reglā, p. 117) i pujant des de 70 a 132 en els censos de 1527, 1563, 1572 i 1602 (Lapeyre, 36).

ETIM. Asín el declara «arabismo indescifrado». La suggerència, però, d'*AlcM*, que vingui de *Beni Zarḡūn* 'fills de la parra' deu ser aproximadament justa, encara que ho reservi com a etimologia «molt problemàti-